

Nr 2 2025

- ▶ Åarjelsaemien gærhkoepaerie
- ▶ Sørsamisk kirkeblad
- ▶ Sydsamiskt kyrkblad

Dov giele vihkele!

Side 2

**Gielejealajehteme
skuvlesne**

Bielie 11

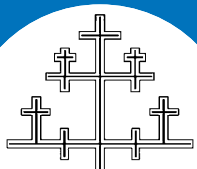

**Samiska
kyrkliga föremål**

Sid 16

**Forsoningstreff
i Tromsø**

Side 4

GIERIES LOHKIJH!

Ta del – di røyst er viktig!

Det har vore val til Same-tinget i Sverige. Til hausten er det val til Sametinget i Noreg. Då er det òg Stortingsval i Noreg. Og det er kyrkjeval i Sverige på både lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Til det vil eg gjerne sitera val-informasjonen frå Svenska kyrkan: Dov giele vihkele! –Di røyst er viktig!

DI RØYST er viktig i vala som er nemnt over her. Sjølv om di er røyst berre er ei blant fleire hundre, fleire tusen eller fleire millionar, så er alle store tal bygd opp av alle einskilde røyster. Det vesle må til og høyrer med i det store.

DI RØYST er viktig i det store fellesskapet. Du er kanskje ikkje av dei som står øvst på ei liste eller oftast på ein talarstol for å fremja

Om det er ei sak som spesielt engasjerar deg, så kan dei sei noko om det. Sei noko høgt eller stilla spørsmål.

ei sak. Men du er likevel meir ein passiv mottakar av det andre seier og vil.

Om det er ei sak som spesielt engasjerar deg, så kan dei sei noko om det. Sei noko høgt eller stilla spørsmål – eller prata med ein eller to du har rundt deg. For du bidreg òg inn i fellesskapet, i den store samtalen.

DI RØYST er viktig i dei mindre fellesskapa. Kvardagen din er knytt nærare til dei små fellesskapa enn til store nasjonale val. Om eit fellesskap er lite, så betyr ikkje det at fellesskapet er lite viktig. Og der er du endå viktigare – med det du seier og gjer, eller med det at du berre er til stades.

Tenk ikkje smått om at du er der. Akkurat din plass er det ingen andre som kan fylla. Det er berre du som fortelja om dine erfaringar. Og det er berre du som kan la dine

tankar møte det andre fortel. Ein god lyttar er alltid verdifullt. Og så gjer det ekstra godt å sjå at det er ein til som er med når forsamlinga er lita. Du er viktig – både når du lar røysta lyda i songen eller samtalen, og når du er der for andre sin song og tale.

I SLUTTEN av juni er det Samiske kyrkjedagar i Alta. Her samlast folk frå heila Saepmie. Vi som kjem dit ser og høyrer andre som er der – og saknar dei som ikkje er der på grunn av vanskar med landegrensa mot aust.

Kva andre samlingar har du høve (hatt) til i sommar? Kalvmerking? Merkedagar i familien? Treff med gamle vener? Andre stevner av ulikt slag? Di røyst er viktig. Ver til stades. Ta del og fyll opp din plass i flokken.

Einar Sørliid Bondevik

Foto: Bernard O'Sullivan

GIE JIH GUSNIE ÁRROEMINIE

SVERIGE

Samiska rådet inom Svenska kyrkan
Kontaktperson: Erik-Oscar Oscarsson
Mobil: 070-253 59 78
E-post: erikoscar1954@gmail.com

Svenska kyrkan nationell nivå
Handläggare för samiska frågor:
Lisbeth Hotti
Svenska kyrkan, 751 70 Uppsala
Tel: 018-16 94 91

Sydsamiskt arbete i Härnösands stift
Stiftsdiakon och samordnare för samiskt kyrkoliv:
Susanne Karlsson, Härnösands stift, box 94, 871 22 Härnösand
Telt: 0611-254 42
E-post: susanne.karlsson4@svenskakyrkan.se

NORGE

Samisk kirkeråd
Generalsekretær: Kristina Labba, postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo
Tlf: 478 92 801
E-post: kl286@kirken.no
Leder: May Bente Jönsson
Sørsamisk representant i Samisk kirkeråd: Svend Peder Vesterfjell

Saemien åålmegeaerie SÅR/ Samisk menighetsråd i sørsamisk område

www.kirken.no/saemien-åålmege
E-post: samiskmenighet@kirken.no
Leder: Sara Katarina Åhrén
E-post: sara.katarina.ahren@helgelandssykehuset.no
Medlemmer: Ida Therese Storslett, Laila Anita Otervik, Aud Renander og prest Einar Sørliid Bondevik.
Sekretær: daglig leder (se nedenfor)

Saemien åålmege beajjetje áejvie/ daglig leder i samisk menighet i sørsamisk område: Monica Kappfjell
Gløttvegen 2, 7750 Namdalseid
Mobil: 993 49 477
E-post: mk924@kirken.no

Prest i sørsamisk område: Einar Sørliid Bondevik, Sørlandsveien 54, 8624 Mo i Rana
Mobil: 474 53 902
E-post: eb788@kirken.no

Diakoniarbeider i sørsamisk område: Bertil Jönsson, Dergaveien 57, 7898 Limingen
Mobil: 994 88 827
E-post: bj439@kirken.no

Trosopplærer: Margrethe Kristin Leine Bientie
Grendavegen 8, 7370 Brekkebygd
Mobil: 412 88 227
E-post: mb789@kirken.no

DAERPIES DIERIE

- Sørsamisk kirkeblad
- Sydsamiskt kyrkblad

► Daerpies Dierie utkommer med fyra nummer per år genom ett samarbete mellan Härnösands stift och Nidaros bispedømmeråd samt med stöd av Sametinget i Norge.

Adress: Sørlandsveien 54, N-6824 Mo i Rana, Norge
Telefon (mobil): 0047 474 53 902
E-post: dd@samiskmenighet.no

Prenumeration under 2025: 190 SEK. Avgiften betalas när faktura kommer.
Adressändring och prenumeration: Kontakt redaktör: dd@samiskmenighet.no
Grafisk form & repro: Verbum AB
Tryck: Pressgrannar AB, Linköping, 2024

SAMISKA VINJETTER

Orre saernieh: Nyheter
Gieries lohkih!: Kåra läsare!
Noere almetjh: Barn, ungdom
Guvvie: Porträtt
Doen jih daan bijre: Lite av varje
Guktie ussjedem: Hur jag tänker
Åssjalommesh: Tankar, andakt
Gie jih gusnie årroeminie: Vem och var
Kultuvre: Kultur

Redaktion

Redaktör, Norge: Einar Sørliid Bondevik, adress samma som ovan
Ansvarig utgivare, Sverige: Anneli Hällgren, Härnösands stift, box 94, 871 22 Härnösand
E-post: anneli.hallgren@svenskakyrkan.se
Redaktionsråd: Birgitta Ricklund, Sylvia Sparrock, Lisbeth Hotti, Kajsa Åslin, Sofia Strinnholm och Bertil Jönsson

Texter och bilder

Material til nummer 3/2025 skickas senast 18 augusti till dd@samiskmenighet.no

Fler samiska texter finns på:

- www.svenskakyrkan.se/harnosandsstift/ (klicka på Andra språk/Other languages)
- www.svenskakyrkan.se (klicka på Andra språk/Other languages)
- www.kirken.no/saemien-åålmege

FÖRSTA SIDAN

► Forsidebilde: Bealloe-ladtetje/ blåstrupen (luscinia svecica) ikledd sit vakre "bringeiklede" lar sin vakre røst bli hørt.

Foto: Aina Bye

► Lilla bilden: Kollekthåven i Storsjö kyrka.

Foto: Marica Blind

NÖÖRJEN GÆRHKOE

Sveerjen gærhkoe

Linda Wiechetek og Sjur Nørstebø Moshagen mottok prisen på vegne av Divvun ved Institutt for språk og kultur på UiT. Foto: Jørn Berger-Nyvoll/UiT

Universitetspris til Divvun

Styret ved UiT Norges arktiske universitet deler hvert år ut priser i en rekke kategorier. For 2024 ble Innovasjonsprisen tildelt Divvun-gruppa for "et banebrytende og innovativt arbeid som har åpnet nye muligheter for språkbruk i vår digitale tidsalder".

Divvun er en av faggruppene ved Institutt for språk og kultur ved UiT. I 2025 er det også 20 år siden Divvun-gruppa ble startet ved det norske Sametinget. Divvun utvikler språkteknologiske verktøy for samiske språk, blant annet talegenerator som ble omtalt i DD nr. 4/24.

I BEGRUNNELSEN for tildelingen skriver universitetet: – Divvun har gjennomført et banebrytende og innovativt arbeid som har åpnet nye muligheter for språkbruk i vår digitale tidsalder. Denne innovasjonen har et stort verdiskapingspotensial, og er avgjørende for å gjennomføre Norges offisielle språkpolitikk. Det har blitt arbeidet med å utvikle de første talesyntesene i verden for lule- og sørsamisk. Arbeidet har gjort det mulig for datamaskiner å snakke disse to samiske språkene, og har skapt en infrastruktur som kan brukes for andre minoritetsspråk, både i Norden og andre steder. Samisk

talesyntese vil gi store muligheter for bruk av samiske språk i nye sammenhenger. Takket være denne gruppens innsats, trår de samiske språkene inn i den tale-teknologiske tidsalderen. ULIKE VERKTØY til hjelp i språk-arbeidet kan du finne på borealium.org. For sørsamisk finnes verktøy for språklæring, maskinoversettelse mellom ulike samiske språk, ordbøker, gramatikk kontroll og stavekontroll, tastatur for pc og mobiltelefoner og talegenerator tekst-til-tale. Alle verktøy er gratis å laste ned og bruke.

Einar Sørliid Bondevik

Valresultat Sametingsvalet

Antalet anmeldte till sameröst-längden ökar stadigt för varje val. Till det första valet 1993 hade 5390 personer registrerat sig. Inför valet 2025 omfattar den slutliga röstlängden 9755 personer. Antal inkomna vallokalsröster var 2502 stycken. Antal ogiltiga vallokalsröster var ovanligt stort denna gång, hela 112 stycken. 93 ytterkuvert/röstkort var inte igenklistrade och 16 valkuvert var inte förslutna. Antal inkomna brev-röster som inkom i tid var 3818 stycken. Av dessa godkändes 3550 stycken. Av de som inte godkändes saknade 53 stycken väljarunderskrifter, 33 personer hade inte förslutit ytterkuvert/röstkortet och 67 stycken saknade valkuvert. Efter att inkomna valkuvert granskats bedömdes antalet giltiga röster vara 5 936 och ogiltiga röster 3 stycken. Det ger ett valdeltagande på nästan 61 procent.

FAKTA	
Antal röster och mandat per parti 2025 (2021 års resultat i parentes)	
Guovssonásti	1087 (976) Mandat: 6 (5)
Jakt- och fiskesamerna	2238 (2242) Mandat: 12 (12)
Landspartiet Svenska Samer	383 (446) Mandat: 2 (2)
Min Geaidnu/Mijjen Geajnoe	224 (230) Mandat: 1 (1)
Partiet Samerna	255 (343) Mandat: 1(2)
Sámiid Riikkabellodat	1336 (1161) Mandat: 7 (6)
Vuovdega	413 (517) Mandat: 2 (3)

Källa: Sametinget.se

SANKS-kontor åpnet i Trondheim

SANKS, Samisk nasjonal kompetansetjeneste innenfor psykisk helsevern og rus, hadde offisiell åpning av nytt kontor i Trondheim 9. mai. SANKS har tilbudt psykisk helsehjelp i Trondheim siden høsten 2024, et tilbud som har blitt godt mottatt. Kontoret ble åpnet av administrerende direktør ved Finnmarks-

sykehuset Ole Hope og klinikkssjef Amund Peder Teigmo. Ved et kulturtilpasset tilbud som SANKS ble det naturlig nok servert tørket reinkjøtt, og Jon Isak Gælok joiket for forsamlingen. Fra før av har SANKS kontor på Røros i sørsamisk område. For å betjene det sørsamiske området vil de ansatte vil også kunne reise til

Snåsa der SANKS tidligere hadde fast kontor. Andre kontor og behandlingssteder for SANKS er i Oslo, Hamarøy, Tromsø, Kautokeino og Karasjok. Einar Sørliid Bondevik Mer informasjon om SANKS finnes på www.finnmarkssykehuset.no/avdelinger/sami-klinikk

Fra venstre: Behandler Camilla Dærga Bjugn ved Trondheimskontoret, behandler Li Söderhielm ved Røroskontoret og behandler Gunnvor Pettersen ved Trondheimskontoret.

Foto: SANKS/Christina Øvregård

Et fulltegnet forsoningstreff.

Foto: Ørjan Marakatt Bertelsen/Bertelsenfoto

Lærerikt forsoningstreff i Tromsø

Sametinget inviterte bredt til Verddet – et forsoningstreff i begynnelsen av mai. Nærmere 300 personer fra samiske organisasjoner, offentlig forvaltning og andre interesserte var samlet for å snakke om forsoning og veier videre.

Utgangspunktet for treffet var rapporten som ble lagt fram for Stortinget for snart to år siden. Nå ønsket Sametinget å lage "en møteplass som samler hele samfunnet for å utforske, diskutere og bearbeide Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport". Det er ambisiøst å samle "hele samfunnet", men det var svært god deltagelse fra samiske miljø og institusjoner. Også institusjoner mer knyttet til storsamfunnet som

offentlig forvaltning og kirke var representert og deltagende selv om man kunne ønsket flere representanter fra kommuner, fylkeskommuner og utdanningsinstitusjoner.

Det nordsamiske ordet verddet blir i ordboka oversatt til norsk med kamerat/vert/gjestevenn.

I SIN ÅPNINGSTALE viste same-tingpresident Silje Karine Muotka til den gjensidige avhengigheten og nytten man tidligere har hatt av direkte kontakt med hverandre.

Fastboende har passet geiter for reindriftssamer gjennom vinterhalvåret som igjen hadde sytingsrein for fastboende i reinflokken sin. Innføringen av pengeøkonomien og teknologisk utvikling har endret slike forhold, men det betyr ikke at begrepet trenger å bli borte.

– Verddet kan også ta nye former. Fosen-aksjonistene er på mange måter verddet for reindriftssamer i dag, sa Muotka.

I en indre-samisk sammenheng

Om du er litt same, kven eller norsk – det er plass til deg.

kan verddet-begrepet brukes for å ta imot alle som vil lære språk, håndverk og tradisjoner samtidig som man anerkjenner innsatsen som er gjort for å ta vare på og re-vitalisere dette. Sametingspresidenten holdt fram troen på et varmt og inkluderende samisk samfunn med plass for alle som vil ta del i språk og kultur. Dette var også et av hovedpoengene i hilsenen fra statssekretær i Kommunal- og distriktsdepartementet

Agnete Masternes Hanssen:

– Om du er litt same, kven eller norsk – det er plass til deg.

Eva Maria Fjellheim gav en innføring i begrepet strategisk uvitenhet og ignoranse ut fra sin doktoravhandling som ble avlagt i vinter. Det kan være nyttig for aktører å ikke ta til seg kunnskap eller spille på usikkerhet for å slippe å ta hensyn. Hun mente dette fortsatt er et problem og at strategisk uvitenhet fortsatt er gjeldende og blir gjentatt etter Fosen-dommen.

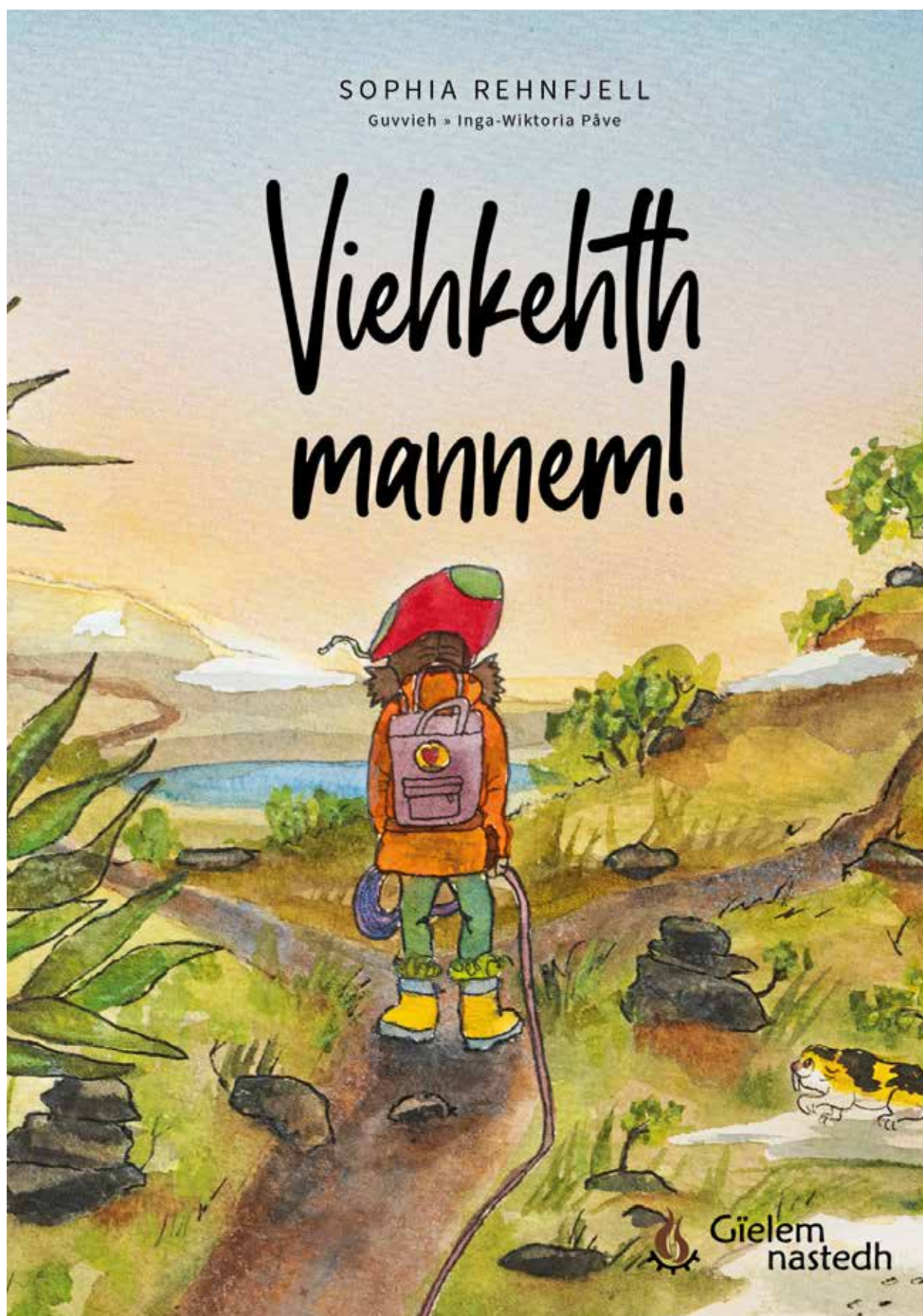
SAMTALER ER et nødvendig for forståelse. Dosent i sosialt arbeid ved UiT Jan-Erik Henriksen viste med eksempler hvordan samisk selvstendiggjørende barneoppdragelse kan gå på tvers av norsk skoletradisjon og dermed kan det oppstå konflikter. Sammen med Ida Hyd-le har han skrevet boken Samisk kommunikasjon og konflikthåndtering som er et helhetlig, forskningsbasert kunnskapsgrunnlag om samisk kommunikasjon og konflikthåndtering. Kommunikasjon er både tale og taushet. Konflikthåndtering skjer gjerne i en fortellende stil der tilhøreren selv kan trekke konklusjoner. Og alle har ansvar for å bidra inn i kommunikasjonen og å gi andre rom i situasjonen. Boken er ligger åpent tilgjengelig på nett.

I en sofasamtale på scenen mellom kulturarbeidere fra ulike deler av Saepmie ble en av konklusjonene at det må bygges gode strukturer som holder arbeidet oppe. Mye av arbeidet ved samiske kultursentre bæres oppe av ildsjeler. De trenger støtte og et godt rammeverk. Et viktig poeng er også at støtte til og arbeid ved

NOERE ALMETJH

Barnebøker på sørsamisk – og umesamisk

Viehkehth mannem! (Hjelp meg!). Dette er Sophia Rehnfjells andre bildebok om søskene Almmie og Enok.

Det kommer stadig nye barnebøker på sørsamisk, og også umesamisk. I vår har det blant annet kommet en helt ny bok og flere oversatte bøker som fra før er kjent på svensk og norsk. Men det er også flere bøker fra inuitkulturen i Canada.

Alle bøkene finnes til salgs på Saemien Sijte på Snåsa og Gaaltije i Östersund. De umesamiske titlene kan i tillegg kjøpes fra Skogsmuseet i Lycksele.

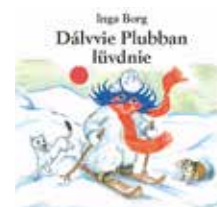
En bok som er skrevet originalt på svensk/umesamisk er *Viehkehth mannem! (Hjelp meg!)*.

Dette er Sophia Rehnfjells andre bildebok om søskene Almmie og Enok. Denne gangen er de med på kalvemerking ved Åldsjaevrie.

Boka forteller mye om kalvemerkinga, og har egne ordlister med merketerminologi.

Boka er oversatt til sørsamisk av Marja M. Jåma. Gielem nastedh utga den første bok om Enok og Almmie – *Beerkh mannem!* – i 2023.

Dalvvie Plubban lüvdnie

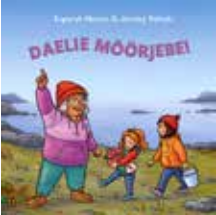
► Gåssie Plubba, Tjasskie jah Luömiege guhttsájeäh aktan árraden viäralde leä vyölgadam-me. Dálvvie leä báhtáme!

Når Plupp, Røyskatt og Lemen våkner en morgen, har verden blitt helt hvit.

I år feirer vi at det er 80 år siden Inga Borg (1925–2017) utga den første Plupp-boka utkom!

Plupp-bøkene passer 4–99 år. Den er oversatt til umesamisk av Michael Grahn og Samuel Hellgren

Daelie möörjebe!

►Göökte áabpetjh abpe gñjem jñh giesiem vuarterne möörjedh sotnen nin-giuqine/ aahkine. Dah gööleme, skaaltjoej mietie kroehkeme, jñh gosse tjaktjegiesie dellie maajetjh tijje möörjedh!

Jentene Siasi og Siloah opp-lever naturbruk gjennom flere årstider sammen med bestemor. De fisker, sanker skjell, plukker bær, og lager mat av bærene. Boka er skrevet fra inuitkulturen i nordøst-Canada.

Boka passer fra 3–10 år.

Den er oversatt til sørsamisk av Åse Klemensson.

Disse to bøkene er en del av Gielem nastedhs program for bøker fra andre nordlige folk.

Ostedallh Pehterinie jñh Findusinie. Taalh jñh haemieh

►Dåeredh Pehterem jñh Findusem jñh darjoeh lustes laaven-jassh taali jñh haemiej bijre! Dagke vöönhtse maahta datnem viehkietidh?

Gubben Pettsson og katten Findus inviterer deg inn i ei aktivitetsbok om tall og former. Ungene kan bruke den selv, eller sammen med en voksen.

Hiäjasne Plubban lüvdnie

►Tjakttja leä bñhtie-minne jah Plubba leä rñssiedimen dukssat biäbmuojde gñrvies dñlvviedukssije. Høsten kommer og Plupp er opptatt med å samle mat for vinteren.

Tannan sluemege

►Tanna lea noere nñejte gie arktihke seabra-dahkesne årroeminie, 1900-taalen gaskoeh.

Gosse tundran bijre gñehtjedemnie, jñjnjem juvrijste leara mejtie Laantesne årroeminie jñh stoerre Elmesne haelehteminie. Leara guktie juvrive gñetedidh, dovne stoerre jñh onne, jñh guktie dihte dejtie gñetede gaajhkem dan bijre døjpa.

Tanna blir venn med et lite lemen. Boka er skrevet fra inuitkulturen i nordøst-Canada, og er den andre boka om Tanna.

I fjor utkom *Tannan snjågloe*.

Boka passer fra 3–10 år.

Den er oversatt til sørsamisk av Jenny-Krihke Bendiksen.

Ostedallh Pehterinie jñh Findusinie. Lierh tsåahkam

►Darjoeh lustes laavenjassh Pehterinie jñh Findusinie juktie tsåahkam lieredh! Dagke kaanghke maahta datnem viehkietidh?

Ei morsom og passe vanskelig aktivitetsbok for alle som elsker Gubben og katten. Her lærer du om klokka.

Bøkene passer 3–6 år. De er skrevet av Anja Eriksson på Opal forlag med utgangspunkt i Sven Nordqvists kjente illustrasjoner, og er oversatt til sørsamisk av Ajlin Jonassen Kråik.

Kilde: PRM Trøndelag fylkeskommune/Trööndelagen fylhkentjijelte.

Konfirmander samlade i Gávttjávrrie

Under två veckor har över 30 ungdomar varit samlade i Gávttjávrrie/Ammarnäs för konfirmationsläger. Den 24 juni genomförs konfirmationsgudstjänsten i Geärggiesuvvanen girkkuo/Stensele kyrka.

Det är andra året som det samiska konfirmationslägret på svenska sidan av Saepmie genomförs enligt ett nytt upplägg. Det innebär att årets konfirmander samlades under en långhelg redan i mars. En grupp möttes i Taveljö och en grupp möttes i Nihkkáluokta/Nikkaluokta.

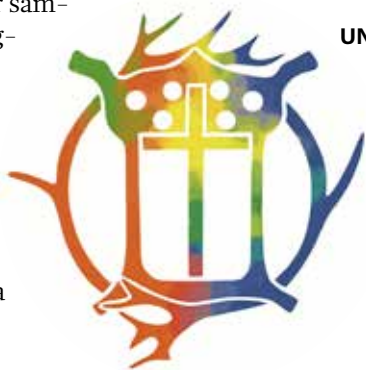
– Under förläggret får ungdomarna grundläggande konfirmationsundervisning, lite pepp för att gå i gudstjänst på hemmaplan och möjlighet att lära känna varandra, säger Mariann Lörstrand Blind, vikarierande samordnare för konfirmationslägret.

HUVUDLÄGRET SOM inleddes 10 juni är förlagt till Gávttjávrrie och pågår i två veckor. Det är 34 ungdomar, från Skåne i söder till Gárasavvon/Karesuando i norr, som deltar. Lägret har plats för 60 ungdomar och har i många år varit fullbelagt, ibland med kölista.

– Det har inte fötts så många barn i de här årskullarna som är

aktuella nu, förklarar Mariann Lörstrand Blind.

Lägret har fyra övergripande fokusområden: samisk andlighet och kultur, ungas identitet, kristen tro och att växa som människa. Programmet utgår från den samiska frälsarkransen. Det innebär dagliga andakter och undervisning om kristen tro och samisk andlighet. Även språkdagar står på programmet.

Signalelementet för samiskt konfirmationsarbete har skapats av konstnären och designern Kären-Ann Hurri tillsammans med samiska ungdomar. Märket innefattar kors, renhorn, sol och Maria-malja.

UNDER LÄGRET har det också planerats för en tvådagars fjällvandring med övernattning i lavvu eller tält. Därefter är det tänkt att ungdomarna ska vara tillbaka i Gávttjávrrie för lassokastningen under den traditionella samehelgen som Gávttjávrien sámienseäbrrie/Ammarnäs sameförening anordnar.

– Vi ska också

så fira gudstjänst i Gávttjávrien girkkuo/Ammarnäs kyrka på midsommar och då bjuder vi även in boende och besökanden i byn, berättar Mariann Lörstrand Blind.

Konfirmationsgudstjänsten två dagar senare är en stor familjehögtid. Den har förlagts till Geärggiesuvvanen girkkuo utanför Luspie/Storuman för att rymma alla som vill vara med.

Kajsa Åslin

FAKTA

Samiskt konfirmationsläger

►Det samiska konfirmationslägret har funnits i snart 40 år. Till en början turades Härnösands stift och Luleå stift om som arrangörer. Nu är det Luleå stift som har ansvar för lägret.

►På konfirmationslägret ska unga samer ges möjlighet att i en samiska majoritetsmiljö, upptäcka vad det

är att vara ung, same och kristen. Lägret genomförs enligt Svenska kyrkans konfirmandriktlinjer.

►Länge växte lägret i omfattning vilket innebar att det behövde pausas 2023 för utvecklingsarbete och en nystart 2024. Det nya konceptet arbetades fram med hjälp av samråd runt om i Saepmie.

GUVVIE

Aino sæjhta inspirasjovnem gaajhkesidie vedtedh

Aino Danielsen eahtsa saemien designine stâåkedidh. Akten biejjien eelki guvvieh sosijaale meedijasse biejedh gusnie dovne trendy jñh bâeries aerpievuekide vuesehte.

Aino Danielsen Plaassjesne årroe-minie geelline jñh golme maanaj-gujmie. Dñhte pedagogeles æjvine Luvlege maanagïertesne barkeminie, mohte barkoen mænngan tjiehpiedæjjine lea.

Tjohph maanide, gaptah, tråajjah, digitaale guvvieh, kaarthth jñh vielie. Aino Danielsen jñjnem gâarome jñh dorjeme. Åvtelen gâalmedem maanam åadtjoeji, eelki guvvieh Instagramese biejedh mej-gujmie jñjtse designem vuesehte.

Guktie gâarede dejnie?

– Hijven gâarede! Buerebe goh manne ussjedamme, jallh goh manne vaajtelamme. Manne öör-nem gaajhkem maam sñjhtem jñh daarpesjem, Aino Danielsen jeahta.

– Joekoen fuehpesne, dñhte föörhkeden jeahta.

Aino buerkeste satne iktegisth lyjhkeme vytynesjidh, guvviedidh

jñh fantasijinie stâåkedidh.

– Manne mäjhtam manne sñjhtim vielie darjodh mah goh manne darjoejim. Idtjim utnieh gaajhkem maam daarpesjim, goh tjæenieh jallh deerpegh, Aino jeahta.

JUKTIE AINO sñjhti vielie kreatijve vuekine barkedh, kaanne vuekine mah idtjin gâävneshe gosse byjjeni. Mohte dælie, jaepien 2025, gâarede digitaale vuekine barkedh. Golken 2023 Aino jñh dan geelle sñjhtijigan sñjere guvviem gâetesne utnedh. Aino gaskeviermesne ohtsedi, mohte idtji gaavnh dam guvviem maam sñjhti utnedh.

– Manne sñjhtim maam akt ”orre” mijjen gâetesne utnedh, mij gellie klaerieh utni jñh nimhtie, Aino jeahta.

– Jñh dellie åssjaldahke barre munnjen bööti! Maahtam jñjtje guvviem darjodh, dñhte jåarhka.

Aino iPadem gaavni jñh guvvie-dimmie-appem dan sñjse bæji. Dellie guvviem iPad-plæjjoehkine guvviedi. Guvvie riejrjes sñjdti jñh Aino dam Instagramese bæji.

Guvvie njieljie saemien nyjse-næjjah vuesehte.

– Daestie ælkieji, digitaale tjiehpiedæjja jeahta.

– Jñh gaajhkesh dovneshe mæhtieh nimhtie darjodh. Manne leam gaajhkem liereme Youtuben tjñrrh, jåarhka.

AINO BUERKESTE satne lyjhkoe tjuetie ovmessie prosjeektigujmie barkedh seamma tjñjen. Iktegisth numhtie orreme.

– Lyjhkem dovne guvviedidh jñh gâarodh seamma jñjnñh. Manne tjoerem onnetje ”målsodh”, dellie im goh gænnah vñssjehtovvh, Aino jeahta föörhkeden. Dñhte tjiehpiedæjja lyjhkoe dovne bâeries jñh orre vuekiejgujmie barkedh. Jñh minngemes jaepiej juassah dellie jñjtse stjñlem gaavne.

Guktie datne sñjthth dov stjñlem buerkiestidh?

– Mov stjñle lea goh cartoon. Manne lyjhkem tjarke klaeriej-gujmie jñh ååredæjjah guvviedidh. Guvvie tjuaara dagkerem jieledem

utnedh, Aino jeahta.

– Manne bööremes lyjhkem nyjsenæjjah guvviedidh jñh dej faamoeh vuesehtidh, dñhte jåarhka.

Nyjsenæjjah faamoeh vâajnoeh Ainoen orre vuasahtallemisnie, mij lea Vårdobáikisne. Vårdobáiki lea saemien jarnge Skánikesne.

Dñhte buerkeste faamoeh leah dan kâanstesne. Nyjsenæjjah faamoeh leah klaerieh, gaptah jñh guktie dah tjarke barkeme.

– Manne damtem mov aarvoe lea identiteeten bijre, maam manne guvvine vuesehtem, Aino jeahta.

TJIEHPIEDÆJJA BUERKESTE dovne bâeries jñh orre aerpievuekieh leah vihkele mijjen identiteetese. Aino tuhtjie vihkele mijjen vaarjoeh sñjietieh guktie mijjeh sñjhtebe jieledh. Seammasïenten dellie aaj lyjhkoe bâeries guvvide gaskeviermesne vuartasjidh, mah vuesehtieh guktie saemiej vaarjoeh lin dejpeli.

– Leah dan soe gellie ovmessie gaptah jñh væjjoeh. Desnie lea ”puff-gïeth”, ovmessie healmah

SAMMENDRAG

Aino inspirerer gjennom kunsten

► Aino Danielsen er bosatt på Røros med samboer og tre barn. Hun jobber til daglig som pedagogisk leder i den samiske barnehageavdelinga Svaale, som er i Luvlege barnehage.

Hun syr luer til barn, kofter, lager digitale bilder, kart og mye mer. Aino sier at hun alltid har likt å sy, tegne og å leke med fantasien.

I oktober 2023 så ønsket hun og samboeren å innrede hjemmet deres med et nytt bilde. Aino lette på nettet, men fant ikke det bildet hun ville ha. Derfor tok hun saken i egne hender, bokstavelig talt. Hun fant fram iPaden sin, lastet ned et tegneprogram og tegnet et bilde.

– Det var der det startet, sier

Aino. Hun tegnet et bilde av fire samiske kvinner.

AINO LIKER å kombinere det tradisjonelle med det moderne. Hun forteller at hun har funnet sin stil de siste årene.

– Det er tegneserier og cartoon. Jeg liker klare farger og ansikter. Det må være noe slags liv,

jih ovmesseie trendh orreme. Mijjiej iktegisth motetrendide dæriedamme, dihte jeahta.

Tjehpieðæjja vuartasjamme sæmies aath leah iktegisth gaptēsne, jih dah leah læstoeh, boenge-skuvmieh jih beelhte.

– Manne tuhtjem edtja naemhtie årrodh. Mijjiej mæhtebe jeatjahtidh dam maam mæhtebe jih dellie lea eevre luste gâarodh, Aino jeahta. Dihte buerkeste satne lyjhkoe ovmessielaakan eksperimenteradidh, jih ”raastem” gaavnedh mij lea luhpie jallh mij ij leah. Mohte læjhkan dellie Aino raereste tjöødtjestidh onnetje jih aerpievuekiem ussjedidh.

– Vihkeles buerie ”gaske-geajnoem” gaavnedh, gusnie dovne aerpie åadtje jieleth jih dihte ”orre” edtja bætedh jih klaeriedidh, dihte jeahta.

AINO VARKI feedback Instagramese åadtjoeji gosse voestes guvviem disse bjeji, tjaktjen 2023.

– Leam govleme naakenh jeahteme manne leam inspira-sjovne, jih dam manne lyjhkem. Juktie dellie ij leah barre mov bjeje, mohte jeatjebh aaj maam akt åadtjoej mov kâansteste, tjehpieðæjja jeahta. Dihte jeahta satne sæjhta inspirasjovnem vedtedh guktie jeatjebh aaj sijhtieh gâarodh, jih saemien identiteetem vuesiehtidh.

– Ij leah iktegisth aelhie saemine årrodh, jih dejnie garmere tjåadtjodh, Aino jeahta.

Tjaktjen 2024 dihte ”Bergstadstipendet” Rossen tjelteste åadtjoeji, dan tjarke barkoen åvteste.

Guktie lij dam åadtjodh?

– Voestegh lij eevre luste munnjen, idtjim vienhth manne edtjim dam åadtjodh. Men manne aaj ånnetji plykestallim, Aino jeahta. Aino buerkeste stipendem ohtsi juktie sijhti saemien

”Redesign” gâarodh jih guvvie ”cartoon-style” guvviedidh. Aino lyjhkoe ovmesseie prosjeektigujmie barkedh.

Guvvie: Private

Aino Danielsen Rossen tjelten ”Bergstadstipendet” åadtjoeji tjaktjen 2024.

Guvvie: Jenny-Krikke Dragsten Bendiksen

– Sijhtim maam akt ”orre” mijjen gâetesne utnedh, Aino Danielsen jeahta. Daate guvvie lea tjehpieðæjjan voestes guvvie.

Guvvie: Jenny-Krikke Dragsten Bendiksen

”Manne tuhtjem redesigne lea vihkele juktie lea gaajh feerh jeenj tyjjh daennie eatnamisnie.

kâanstem jih gielem vuesiehtidh.

– Dah mah eah daejrieh dan jeenj saemien kâansten jih gâaromen bjeje mæhtieh dam vujnedh, dihte jeahta.

– Saemien kâanste jallh vaarjoeh eah leah ajve museumisnie, mohte saemien kâanste aaj lea orre, ij barre bæeries, tjehpieðæjja jaarhka.

Daan tjaktjen dellie Aino åadtje dan kâanstem jienebh vuesiehtidh. Edtja orre vuashtallemem utnedh, gâaromen bjeje.

– Manne sijhtem vuesiehtidh guktie maahta ståakedidh gapta-gâaroeminie, dihte jeahta aavoden. Aino buerkeste daate vuashtalleme lea redesignen bjeje. Aino ajve gâaroemassem gaptese veeljeme maam lea aarebi nuhtjeme.

– Manne tuhtjem redesigne lea vihkele juktie lea gaajh feerh jeenj tyjjh daennie eatnamisnie, Aino jeahta.

TJIEHPIEÐÆJJA JEAHTA gaajhkesh dovnes mæhtieh redesignine ståakedidh. Buerkeste ij leah dan barkoes jallh geerve. Aino vaajtele vielie designine barkedh bæetje jaepide, mohte aaj tryjjede barkosne maanagiertesne.

– Heannede jis heannede. Manne leam ræhpan gaajhkese mij båata, Aino minngemes jeahta.

Jenny-Krikke Dragsten Bendiksen

sier Aino. Hun forteller også at «faamoeh» – kraft, er en rød tråd i kunsten hennes.

Identitet er også viktig for Aino. Hun synes det er viktig at vi også tilpasser det tradisjonelle med det moderne. Hun peker på at samiske klær også har fulgt trender tidligere. Dette ser hun på gamle bilder.

– Det finnes så mange forskjel-

lige kofter og snitt. Der er det puff- armer, ulike etasje-skjørt og det har vært mange ulike trender, sier kunstneren.

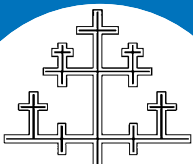
HUN HAR også fått tilbakemeldinger på kunsten sin. –Jeg har fått høre at jeg er en inspirasjon, og det liker jeg å høre. For da handler det ikke kun om meg og

mitt, men at andre får noe ut av kunsten min, sier Aino. Høsten 2024 fikk Aino ”Bergstadstipendet” fra Røros kommune. Hun søkte på stipendet for å vise fram den sørsamiske kunsten og språket. Til høsten skal hun også åpne en utstilling, med fokus på gjenbruk.

– Jeg synes redesign er viktig,

for det er alt for mye tøy på jorda, sier Aino. I utstillingen skal hun vise frem ulike kofter som er sydd av gjenbruksstoff.

TIL SLUTT sier Aino at drømmen er å jobbe mer med design, men at hun stortrives i barnehagen. –Det skjer hvis det skjer. Jeg er åpen for det som kommer, avslutter hun.

DOEN JIH DAAN BIJRE

Konfirmasjon 2025/2026

Saemien Åålmege

Saemien Åålmege inviterer ungdom
til konfirmant-undervisning
i undervisningsåret 2025/2026!

Undervisningen vil legge vekt på
samisk identitet, språk, kultur
og samisk kristendomsforståelse.

Man kan gjerne være konfirmant
både i hjemmemenigheten og
i Saemien Åålmege.

Konfirmasjons-undervisning foregår
med 3 samlinger, nettundervisning
og avsluttende konfirmasjon i Røyrvik.

Konfirmanter
i Saemien Åålmege
i 2023, Røros/Plassje.

**Saemien
Åålmege ønsker
deg hjertelig
velkommen!**

Foto: Julia Fjellheim

11-14. september 2025

Levanger

12-15. februar 2026

Hattfjelldal

22-25. juni 2026

Røyrvik

15. August 2026

Konfirmasjon i Røyrvik kirke

Ta kontakt for mer informasjon og påmelding

Saemien Åålmege v:
Meerke Krihke Leine Bientie, tlf. 412 88 227
eller e-post: mb789@kirken.no

Prest i sørsamisk område:
Einar Sørliid Bondevik, tlf. 474 53 902 eller
epost: eb788@kirken.no

Prispenger fra Alcoa Foundation til Maadtoej Sijte

**Alcoa Foundation er en uavhengig
stiftelse utgått fra det globale indu-
strikonsernet Alcoa som blant annet
driver aluminiumsverket i Mosjøen.
Alcoa Foundation deler ut midler til uli-
ke organisasjoner, og nå har de tildelt
Maadtoej Sijte en kultur mangfoldspris
på 10 000 USD, vel 100 000 kroner.**

– Vi ble veldig overrasket, og det var
veldig spesielt å ta imot prisen på Alcoa i
Mosjøen, forteller Betty Kamilla Kappfjell i
Maadtoej Sijte.

– Vi tror det er et skritt i riktig retning.
Vi har opplevd en økning i samehets, og
ledelsen i Alcoa Mosjøen er opptatt av det
samiske og vil ivareta den samiske befolk-
ningen, forteller Kappfjell videre.

ALUMINIUMSVERKET ER indirekte knyt-
tet til vindkraftutbyggingen på Øyfellet
gjennom strømkontrakter med utbygger.
Konflikten mellom vindkraftutbyggingen
og reindrifta har forsterket motsetning-
er i lokalsamfunnet, og dette går ut over

livskvalitet til den samiske befolkningen
og reindrifutøvere.

– Prispengene kan brukes til alt utenom
politisk arbeid, men vi ønsker å bruke noe
til arbeidet mot samehets, kanskje i videre
samarbeid med Alcoa og Vefsn kommune,
sier Kappfjell og opplyser at bruken av
midlene skal drøftes på medlemsmøte før
sommeren.

MAADTEOJ SIJTE er en lokal sameforening
på Helgeland tilknyttet NSR som ble
stiftet i 2008. Foreningens hovedfokus er
arbeidet med immateriell kulturarv som
muntlige fortellinger som kan bringes
videre til nye generasjoner. De arrangerer
også kurs, og et koftekurs som skal foregå
i august ble fulltegnet i løpet av minutter.
Foreningen har den senere tid har en god
medlemsøkning. Kappfjell tror det skyldes
både Fosen-aksjonene og arbeidet rundt
Sannhets- og forsoningskommisjonen.

– Flere ønsker å ta tilbake sine samiske
tradisjoner, forteller Kappfjell.

Einar Sørliid Bondevik

Eva Conradzon får Samiska rådets kulturpris

► Eva Conradzon tilldelas 2025 års kultur-
pris av Samiska rådet i Svenska kyrkan
för sina insatser att främja och synliggöra
samiska intressen inom kultur, samhälle
och tros liv.

Conradzon har under många år varit en
drivande kraft bakom Ubmejen Biejvieh,
Samiska veckan i Umeå, som vuxit till en
betydelsefull plattform för samisk kultur,
språk och konst. Hon har även arbetat för
att samiska gudstjänster, körer och andra
kulturella uttryck ska få en tydlig plats i
kyrkorummet.

– Genom hårt arbete och en stor dos
envishet har Eva Conradzon bidragit till
att den samiska kulturen och det samiska
kyrkolivet nu har en tydligare plats i det
offentliga rummet i Umeå, säger Erik-Os-
car Oscarsson, ordförande i Samiska rådet.

Kulturpriset delas ut den 6 november i
Uppsala domkyrka. Prissumman är 50 000
kronor. Priset har delats ut sedan 1997.

Källa: svenskakyrkan.se

Sydsamiskt namn på stift utreds

► I en motion till stiftsfullmäktige har leda-
moten Patrik Andersson, från Östersund,
föreslagit att ett officiellt namn på syd-
samiska ska antas för Härnösands stift.

Motionären menar att det skulle stärka
synligheten och tillgängligheten för mi-
noritetsspråk inom stiftets verksamhet
och vara i samklang med samiska förvalt-
ningskommuner i Sverige och Nidarosen
Bæspatjelte i Norge.

Med hjälp av en arbetsgrupp av samiska
företrädare och språkexperter utreder nu
stiftskansliet hur benämningen Härnös-
sands stift kan översättas till sydsamiska.
Då det inte redan finns ett officiellt syd-
samiskt namn för samhället Härnösand,
börjar arbetet från grunden.

Inte heller har något annat stift inom
Svenska kyrkan tidigare antagit ett sa-
miskt namn.

Arbetet ska vara genomfört i höst och
motionen ska besvaras vid stiftsfullmäkti-
ges sammanträde i november.

SPRÅKSPALTEN

Aelkieh saemiesticidh!

Begynn å snakke sørsamisk!

Her kommer litt "starthjelp" for deg som vil begynne med sørsamisk språk. Det er lett å lære litt, og litt er mye mer enn ingenting. Så sett i gang – aelkieh saemiesticidh!

Våhkoen biejjieh = ukedager
Måanta = mandag
Dæjsta = tirsdag
Gaskevåhkoe = onsdag
Duarsta = torsdag
Bearjadahke = fredag
Laavadahke = lørdag
Aejlege = søndag

Daan biejjien = i dag
Jirreden = i morgen
Jååktan = i går

Askh = månedene
Tsiengele = januar
Goevte = Februar
Njoktje = Mars
Voerhtje = april
Suehpede = mai
Ruffie = juni
Snjaltje = juli
Mietske = august
Skierede = september
Golke = oktober
Rahka = november
Goeve = Desember

Jaepien boelkhk = årstider
Daelvie = vinter
Gijredaelvie = vårvinter
Gijre = vår
Gijregiesie = vårsommer
Giesie = sommer
Tjaktjegiesie = høstsommer
Tjaktje = høst
Tjaktjedaelvie = høstvinter

Mij biejjide daan biejjien? =
Hvilken dag er det i dag?
Daan biejjien ... = I dag er det ...
Mij biejjide jirreden? = Hvilken dag
er det i morgen?
Jirreden lea ... = I morgen er det ...

Guktie asken nomme? = Hva heter
månedene?
Daan asken nomme... = Denne
månedene heter...
Suehpeden 10. biejjien. = 10. Mai.

Naina Jåma

Åarjelsaemien vierhtiesåfoe

RePrEd-prosjektesne mij jaepieh 2025–2028 jåhta, edtjebe gjehtjedidh guktie gjelejealajehteme jåhta åarjemes raedtesne åarjelsaepmesne. Ij man jijnje dotkeme dehtie åarjemes åarjelsaemien dajveste gååvnesh jih minngemes prosjekte mij juhtieji lij bijjelen 20 jaepiej juassah. Dan åvteste vihkele geesjelelaakan gjehtjedidh mij daelie jis heannede jih destie lieredh.

Edtjem ånnetji RePrEd-prosjekten bijre saarnodh maam manne daelie stuvrem. Abpe prosjekten nomme lea *Revitalisation Processes in Education: Bringing South Saami Forward*. Dhte prosjekte Noerhte universiteetesne jåhta jih beetnehvierhtieh Nöörjen dotkembraereste.

DAN NOMME englaanten gjelesne dan åvteste dhte guhte beetnehvierhtieh dotkembraereste syökoe tjuara prosjektebuerkiestimmiem englaanten gjelesne tjaledh. Hævvi maahtoeladtj ålkoerjikkeste edtjeh lohkedh jih gjehtjedidh dam syökemem. Vaanes dåarjoem åadtjoeh, vaallah mijjese hijven gjaaradi vierhtiedimmesne.

Guhkiem lierehtalleme dotkijinie sjidtedh jih daelie åadtjoem jijtje dotkemeprosjektem stuvredh dah bætiye jaepieh. Daate stoerre aavoe munnijen guhte prosjekteåvtehtkinie leam. Dotkeme gjeledidaktihken bijre, guktie skuvlesne lieredh jih ööhpehtidh saemiengjelem. Dan åvteste manne saemie jih saemestem gosse sijhtem saemien klasserommene dotkedh jih guarkedh man bijre lohkehtæjjah jih learohkh soptsestieh tæjmoej mietie. Skuvledotkeme jih gjele-dotkeme daate.

MANNE DAN aavone juktie im leah manne prosjektesne oktegh gænnah. Golme jeatjah prosjekte-

Dotkeme saemien jealajehtemen bijre skuvlesne

Guvvie: Robin Enander

barkijh leah meatan. Göökte leah dotkijh: Richard Kowalik guhte postdoktovrine daelie aalkeme dam sov barkoem Noerhte universiteetesne. Mubpie jis profesore Hilde Sollid guhte UiT:sne Tromsøesne aaj ånnetji barka RePrEd-prosjektesne. Edtjebe aaj aktem lohkehtæjjam seehtedh guhte edtja mijjine ektine barkedh 20 % dotkemeprosjektesne mearan jaarhka barkedh 80 % lohkehtæjjine. Seehtemeprosesse ennje juhtiemini jih dan åvteste im lohkehtæjjan nommem tjaelieh. Naemhtie dam mijjen

prosjektedåehkesne jijnjh ovnese maahtoeh, vuajnoeh jih åssjal-dahkh guktie gjeleline barkedh jih dam nænnoestidh jih vaarlidh. Håhkesjibie jijnjem lieredh åarjelsaemien didaktihken bijre. Mijjen nuepie artihkelh, dotkemekapihtelh, learoegærjahkapihtelh jih jeatjah teksth tjaledh mejtie orre lohkehtæjjastudenth Noerhte universiteetesne jih lohkehtæjjah åarjelsaepmesne maehtieh lohkedh. Numhtie dam maethebe ööhpehtimmietsiehkien buerie-dehtedh bætiye jaepide.

David Kroik

SAMMANFATTNING

Språkrevitalisering i skolsammanhang

Det är viktigt att forska om språkrevitalisering i skolsammanhang i hela det sydsamiska området, men finns lite forskning som gjorts de senaste 20 åren i det sydligaste området.

Med projektet *Revitalisation Processes in Education: Bringing South Saami Forward* kan det här ändras.

Projekts namn är på engelska eftersom projektansökan bedömdes av experter från utlandet.

Forskningen ska pågå åren 2025–2028 och rör språkrevitalisering i skolan. Finansieringen kommer från Norges forskningsråd. En forskargrupp bestående av två forskare på Nord, en på

Universitet i Tromsø och en lärare (under rekrytering för närvarande) kommer att arbeta ihop under dessa år. Vi hoppas lära oss mer om positiva sätt att arbeta med språkstimulering för steg för steg bygga på den samlade kunskapen om språkrevitalisering i Åarjelsaepmie.

David Kroik

ORRE SAERNIEH

Husk Sametingsvalget!

Det er sametingsvalg i Norge hvert fjerde år. Sametingsvalget avholdes samtidig med stortingsvalget. Valgdagen er fastsatt til mandag 8. september 2025. Alle samer som er registrert i Sametingets valgmanntall har stemmerett.

Valgmanntallet er ikke et etnisk register, men skal du avgi stemme ved sametingsvalget må du være innført i Sametingets valgmanntall. Skal du innføres i Sametingets valgmanntall må du sende inn en begjæring om innføring. Du kan ikke sende inn en begjæring om innføring for andre og andre kan ikke sende inn en begjæring om innføring for deg.

Når du registrerer deg må du avgi erklæring om at du oppfatter deg selv som same og at du enten har samisk som hjemmespråk eller har hatt foreldre, besteforeldre eller oldeforeldre med samisk som hjemmespråk eller at du er barn av en person som står eller har stått i valgmanntallet. Dersom du har registrert deg i Sametingets valgmanntall innen midnatt 30. juni i valgåret, så har du stemmerett ved valget i 2025. Du må ha fylt 18 år innen utgangen av valgåret. Dersom du er same fra Sverige, Finland eller Russland, så må du ha vært folkeregistrert i Norge de tre siste årene før du kan registrere deg inn i Sametingets valgmanntall.

For å innføre deg i valgmanntallet via internett må du logge inn på ID-portalen/MinID. Ved innføring kan du bli bedt om å lage deg brukernavn og passord gjennom den offentlige ID-portalen. Dette gir deg tilgang til digitale skjemaer på Sametingets hjemmeside.

Sametinget bruker folkeregistrert adresse i manntallet. Grunnen er at valgmanntallet gir stemmerett og du har stemmerett i den kommunen du er folkeregistrert bosatt i.

SAMETINGSVALGET ER delt inn i sju valgkretser. Hvor mange representanter som skal velges fra hver valgkrets avhenger av antall innmeldte i Sametingets valgmanntall pr. 30. juni i det år det sist ble avholdt kommunestyre- og fylkestingsvalg. Valgkretsene er:

1 Nuortaguovllu válgabiire/ Østre valgkrets: Kommunene Sør-Varanger, Nesseby, Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Tana, Berlevåg, Lebesby og Gamvik i Finnmark fylke

2 Ávjovári válgabiire/Ávjovári valgkrets: Kommunene Karasjok, Kautokeino og Porsanger i Finnmark fylke

3 Davveguovllu válgabiire/Nordre valgkrets: Kommunene Nordkapp, Måsøy, Hammerfest, Alta, Hasvik, Loppa, Skjervøy, Kvænangen og Nordreisa i Troms og Finnmark fylker

4 Gáiseguovllu válgabiire/Gáisi valgkrets: Kommunene Kåfjord, Storfjord, Lyngen, Karlsøy, Tromsø, Balsfjord, Målselv, Bardu, Senja, Tranøy og Sørreisa i Troms fylke

5 Viestarmera válgabijrra/ Viestarmeara válgabiire/ Vesthavet valgkrets: Kommunene Dyrøy, Salangen, Lavangen, Gratangen, Ibestad, Harstad, Bjarkøy, Kvæfjord i Troms fylke og kommunene fra og med Saltdal, Beiarne og Meløy og nordover i Nordland fylke

6 Sørsamisk valgkrets/Åarjel-Saepmie veeljemegievlie: kommunene fra og med Rana og Rødøy og sørover i Nordland fylke, Trøndelag fylke, kommunene Surnadal og Sunndal i Møre og Romsdal fylke og kommunene Engerdal, Rendalen, Os, Tolga, Tynset og Folldal i Innlandet fylke

7 Sør-Norge valgkrets/Lulli-Norgga válgabiire: de kommunene i Møre og Romsdal og Innlandet fylker som ikke tilhører valgkrets 6, samt fylkene Vestland, Rogaland, Agder, Telemark, Buskerud, Vestfold, Akershus, Østfold og Oslo.

Se partilister og mer informasjon på sametinget.no/politikk/valg/

Du må ha fylt 18 år innen utgangen av valgåret. Foto: Sara Márja Magga/Sametinget

Följ sydsamiskt kyrkoliv och kultur
– teckna en prenumeration på Daerpies Dierie

Tidningen kommer ut med fyra nummer per år. En prenumeration kostar 190 kr/år.

Vill du prenumerera?

Mejla redaktören:
dd@samiskmenighet.no

Ange namn och postadress, för leverans av tidningen.

Ange även e-postadress för fakturan.

Kilde: sametinget.no/politikk/valg/

Jienestidh gærhcoeveeljemisnie skïereden 8–21 biejjine!

Jienebh bëvnesh:
svenskakyrkan.se/kyrkoval/
grhcoeveeljemen-bijre

Kyrkoval
2025

Veeljh åvtehkidi Svïenske gærhkose

Skïereden 8:n biejjeste veeljemebeajjan skïereden 21. b maahtah jienestidh. Gosse jienesth, datne tsavtsa guktie gærhcoe edtja barkedh. Dov gïele vihkele!

NAEMHTIE MAAHTAH JIENESTIDH

1 Jienestidh skïereden 21. biejjien dov veeljemegâetesne. Gâessie dov veeljemegâetie gaahpode veeljemekâarhte-se tjaalasovveme. GÏEHTJH! Veeljemebiejjen maahtah ajve veeljemegâetesne jienestidh. Vaeltieh meatan dov legitimasjov-nem jïh aaj veeljemekâarhtem.

2 Åvtelbodti jienestidh Datne maahtah åvtelbodti jienestidh skïereden 8:n biejjeste gosk veeljemebeajjan skïereden 21. beajjan. Gaajhkide gïelide mah åvtelbodti-jienestimiegâetine

vadtasovveme, gâhtjoen åvtelbodti-jienestimmieh, læjhkan jis veeljemebiejjen jienestamme. Datne gaajhkh sijjeh jïh gaahpoe-baelieh daesnie gaavnh: svenska kyrkan.se/kyrkoval. Datne daar-pesjh veeljemekâarhtem jïh legiti-masjovnem meatan vaeltedh.

3 Prievine jienestidh Gosse edtjh prievine jiene-stidh, datne prievieveeljeme-paagkem daarpesjh. Paagkem maahtah gærhcoeåålmege-jallh hearra-ekspedisjovneste veedtjedh. Desnie bëvnesh guktie darjoeh gosse prievine jienesth. Prievie-jienestimmieh daarpesjh seedtedh guktie stiftese bâata minngemes skïereden 19. biejjien (skïereden 17. biejjien jis ålkoe-laanteste jienesth).

4 Dïjreguedtine jienestidh Gosse edtjh dïjreguedtine jienestidh, datne aktem

Veeljeme-kâarhte edtja dov tjaalesæjjan seedtesovvedh. Foto: Ikon

prievieveeljeme-paagkem daarpesjh. Paagkem maahtah gærhcoeåålmege-jallh hearra-ekspedisjovneste veedtjedh. Paagkesne bëvnesh gâåvnese guktie datne edtjh darjodh ihke dïjreguedtine jienestidh. Dïjreguedtije dov gïelem laahpaveeljemegâetesne jallh åvte-bodti-jienestimmiegâetesne mij lea dov gærhcoe-åålmegisnie jallh pastoratesne gusnie datne meatan.

VEELJEMEKÂARHTE LEA vierhtie-paehpere. Desnie bëvnesh dov

veeljemegâetien bijre jïh gusnie datne maahtah åvtelbodti jiene-stidh. Datne daarpesjh veeljeme-kâarhtem meatan vaeltedh jis datne åvtelbodti tjaatsest. Datne aaj daarpesjh legitimasjov-nem vuesiehtidh. Jis datne dov veeljemegâetesne tjaatsest, datne ajve daarpesjh legitimasjovnem meatan vaeltedh. Veeljeme-kâarhte dov tjaalesæjjan seedte-sovveme jïh kâarhte edtja dutnjan bâetedh minngemes skïereden 3 b.

Gaaltije: www.svenskakyrkan.se/kyrkoval/grhcoeveeljemen-bijre

Veeljemeservice rïhpeste mietskén 30. biejjien jïh dam jaksh telefovesne: 010-18 19 400. Dan åvtelen maahtah Svïenske gærhkoe dåastovassee rïngkedh telefovesne: 018-16 95 00. Datne maahtah aaj e-påastem seedtedh: kyrkoval@svenskakyrkan.se

SAMMANFATTNING

Kyrkoval Svenska kyrkan

► Du som är medlem i Svenska kyrkan och har fyllt 16 år får rösta i kyrkovalet.

Du kan rösta från den 8 september fram till valdagen söndagen 21 september 2025.

När du röstar påverkar du vad kyrkan ska göra. Din röst är viktig!

Du kommer få ett röstkort med posten senast 3 september. Du kan bara rösta i vallokalen på valdagen söndagen den 21 september. Ta med en id-handling

Du kan rösta från den 8 september fram till valdagen söndagen 21 september 2025. Foto: Magnus Aronson/Ikon

till exempel körkort eller pass. Ta gärna med ditt röstkort också.

Du kan förtidsrösta i en lokal för förtidsröstning 8 september till och med valdagen 21 september. Ta med ditt röstkort och id-handling.

FÖR ATT brevrösta behöver du ett brevröstningspaket. Det kan du få från expeditionen i din kyrka. Posta din brevröst så att den är framme senast fredag 19 september. Det behövs inget porto. Om du brevröstar från utlandet ska ditt brev vara framme senast onsdag 17 september.

Om du har svårt att ta dig till

lokalen kan du rösta med bud. Ett bud är en person som tar med ditt röstkort och ditt brevröstningspaket till din vallokal eller din förtidsröstningslokal. Om du röstar med brev eller bud behövs två vittnen över 18 år som intygar med sin namnteckning att du följt instruktionerna i brevröstningspaketet.

Om du har frågor kan du ringa Svenska Kyrkans valservice, telefonnummer 010-18 19 400. De öppnar 1 september. Före det kan du ringa Svenska Kyrkans växel på telefon: 018-16 95 00. Du kan också skicka e-post: kyrkoval@svenskakyrkan.se

Härnösands stift finansierar ny forskning

Nu är den tillsatt – doktorand-tjänsten med inriktning sydsamiskt kyrkoliv och kultur. Den nya tjänsten är ett samarbete mellan Härnösands stift och Gaskeuniversiteete/Mittuniversitetet.

Doktorandtjänsten finansieras av Härnösands stift inom ett långsiktigt framtidsprogram och som en del av försoningsprocessen med det samiska folket. Den utannonserades i slutet av förra året. Och nu har Mittuniversitetet beslutat att det är Cicilia Viberg, från Kovland, med masterexamen i sociologi, som anställs som doktorand för forskning med sydsamisk tematik.

– Mina forskningsintressen är relativt breda men de kan sammanfattas som att de alla faller inom ramen för makt och motstånd. Jag brinner överlag för frågor om ojämlikhet, diskriminering och andrifering samt de sätt på vilka människor utmanar och

motarbetar sådana orättvisor. För mig är forskning ett verktyg för förändring och det är det som har drivit mig i mina studier och som även drivit mig till denna doktorandtjänst, säger Cicilia Viberg i en text på Mittuniversitetets hemsida.

FÖR MITTUNIVERSITETET knyter doktorandtjänsten an till universitetets pågående arbete med utbildning och forskning med samisk inriktning.

För Härnösands stift ingår initiativet i ett långsiktigt och strategiskt program med syfte att stiftets församlingar ska stå bättre rustade inför framtiden. Stiftsstyrelsen beslutade om programmet förra året och det finansieras utöver årlig budget.

– Samtidigt pågår sedan tidigare försoningsprocessen mellan kyrkan och det samiska folket. Den ingår i stiftets ordinarie verksamhet och utgår från en handlingsplan där synliggörande av samisk andlighet, teologi och kyrklig

– Mina forskningsintressen är relativt breda men de kan sammanfattas som att de alla faller inom ramen för makt och motstånd, säger Cicilia Viberg, ny doktorand för forskning med sydsamisk tematik. Foto: Privat

tradition inom Svenska kyrkan är ett av de åtaganden som gjorts, säger Göran Lundstedt, enhetschef vid stiftskansliet i Härnösand.

Den nya doktorandtjänsten är

– Samarbetet med Mittuniversitetet återknyter till Svenska kyrkans tradition av ett nära samarbete med universitet och akademi, säger Göran Lundstedt, enhetschef vid stiftskansliet i Härnösand. Foto: Maria Eddebo Persson

placerad vid Mittuniversitetets institution för humaniora och samhällsvetenskap i Sundsvall.

Kajsa Åslin

Sjung Saalmegærja!

”Att sjunga tillsammans på sitt hjärtas språk, då tränar vi samtidigt språket.”

Ja, så sa prästen Johan Märah i Jokkmokk redan 2005, då den Lulesamiska psalmboken togs emot i Jokkmokk.

Tänk, nu är vi äntligen där med en efterlängtat sydsamisk psalmbok, och vi har möjlighet att samlas och sjunga och träna på åarjelsaemien/sydsamiska. Det är också en uttalad önskan att kyrkans gudstjänster ska synliggöra det samiska genom ordet, bönerna, genom psalmer och sånger samt kyrkorummets utsmyckning.

När jag var projektledare för Samiskt kyrkoliv åren 2007–2011 i Luleå och Härnösands stift,

Saalmegærja - sydsamiska psalmboken.

samlade jag på mig ett stort antal sydsamiska psalmer och sånger. Det materialet bildade underlag inför arbetet att ta fram den nya psalmboken. Arbetet har skett i samarbete med Samiskt kyrkoliv i Norge.

Att bjuda in till gudstjänst på svenska och samiska kan kännas övermäktigt för en församling. Hur ska vi klara av det? Mitt råd brukar vara att samarbeta med sameföreningar eller enskilda samer, och att ta tillvara de frivilliga krafterna, till exempel en kör, om den finns. Ja, alla goda krafter och tillsammans, då är allt möjligt.

Ewerth Richardsson

Piteå

ewerth.richardsson@gmail.com

FAKTA

Här följer några exempel på äldre och nyare psalmer

*Bred dina vida vingar / Biejeh dov virjies sáajjah, 40a
Här en källa rinner / Gaaltije mij galka, 16
Härlig är jorden / Eatneme tjaebpies, 69a
Morgon mellan fjällen / Aerede gaskoeh vaerieh, 37a*

*Mitt alter er fjellet som skinner / Mov aalhtere vaerine tjuavka, 6
Solen och månen / Biejjiem jïh askem, 11
Med vår glädje över livets under / Aavoe vaajmoen, 17
Må din väg gå dig till mötes / Vaajt dov baalka, 18*

Ella Maria Bergvin och Annica Strindin går igenom nattvardsliturgin innan mässan.

Foto: Birgitta Ricklund

Samisk-svensk mässa i Vibyggerå församling

Glädjen över att Saalmegærja (psalmbok) och Orre Testamente (Nya testamentet) finns med sydsamiska texter visar sig i samarbeten mellan lokala sameföreningar och församlingar i Västernorrland.

Söndagen 23 mars på Jungfru Marie Bebådelsedag samlades ett 30-tal besökare i Vibyggerå kyrka i Docksta.

Gudstjänstgörelsen var skriven både på samiska och svenska och textläsningar såväl som psalmer

genomfördes på både syd- och nordsamiska.

Prästen Annica Strindin och diakonen Akar Holmgren tjänstgjorde tillsammans med medlemmar från Orrestaaren Saemiesibrie och församlingens kyrkvårdar. Kantor Magnus Skoglund lät musikens glädje vid psalmsången spridas i kyrkan och han avslutade mässan med ett egenkomponerat arrangemang av Sveriges vinnarbidrag i Melodifestivalen, Bara bada Bastu, vilket rönt stor uppskattning.

Kyrkkaffet bestod av kaffe, kaffeost och hemmagjorda renk-lämmor.

Kvällens mässa var fortsättningen på det samarbete mellan sameföreningen Orrestaaren Saemiesibrie och Vibyggerå församling som startade med en församlingsafton vid Jungfru Marie Bebådelsedag 2024 och vi ser alla framemot att ses igen.

**Birgitta Ricklund
Akar Holmgren**

Ny sång med umesamiska

Inom projektet Mångfaldens paraply har körerna Lycksele Soul children och Soul teens spelat in en nyproducerad sång på svenska och umesamiska. Köerna samlar barn och ungdomar i åldrarna 10 till 21 år i Svenska kyrkan i Lycksele.

Sången heter *Du är ljuset* – *Dādna leāh tjuavgga* och refrängen sjungs på umesamiska.

– Språk är viktigt. Språk hör ihop med vår identitet. Därför sjunger vi refrängen på både på svenska och umesamiska, för att visa att vi är stolta över att bo och verka i ett land med många språk. Olikheter är bra, säger Marie Axelsson, församlingspedagog i Lycksele församling.

Projektet Mångfaldens paraply har fått medel från Leader Lappland 2030 och genomförs i samarbete med producenten och låtskrivaren William Sikström. Det är Samuel Hellgren har översatt refrängen till umesamiska.

Sången finns på Spotify för alla som vill lyssna och kanske sjunga med.

– Vi hoppas att många ska hitta låten då det inte släpps så mycket musik på umesamiska, säger Marie Axelsson.

Kajsa Åslin

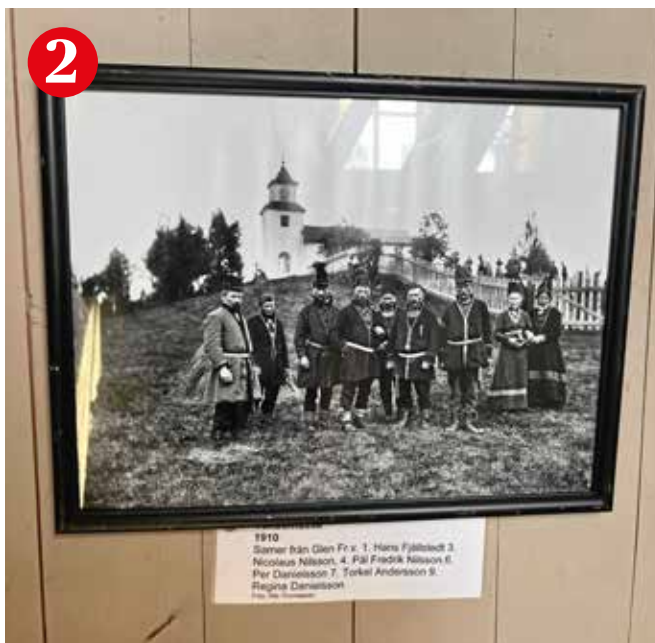

Solisten Jolina Holmgren sjunger den nya sången tillsammans med Lycksele Soul Children och Soul Teens.

Foto: Alexandra Gelfgren

Alla foton: Marica Blind

188 föremål berättar om samisk kyrkohistoria

Sökandet efter samiska föremål i kyrkliga miljöer har fört Marica Blind till alla hörn av Härnösands stift: till fyra landskap, 100 församlingar, 215 kyrkor och kapell med tillhörande församlingshem, vindsförråd och uthus. Arbetet har resulterat i 188 nedtecknade och fotograferade föremål med samisk anknytning.

Marica Blind har utfört inventeringen på uppdrag av Härnösands stift, med syfte att kartlägga och synliggöra samisk kultur och historia i Svenska kyrkan. En del av föremålen som hon upptecknat är välkända sedan tidigare och finns med i församlingarnas inventarielisteckningar, som de alster av samiska slöjdare som finns i fjällkapellen. Annat har varit överraskande. Och ibland har projektet krävt lite av ett detektivarbete.

– I Storsjö kapell finns den första helbibeln från 1811. Jag visste att den skulle finnas där men jag fann den först i det allra sista skåpet jag letade i, berättar Marica Blind, kulturgeograf som bor i Umeå.

Bland de 188 föremålen som upptecknats – ny litteratur, nya

biblar och psalmböcker ej inräknat – finns både modernt konsthantverk och flera hundra år gamla saker. Till de äldre föremålen hör tidigt översatta biblar, den äldsta på umesamiska från 1811, olika färdskrin och askar med okänd upphovsperson samt fotografier från 1900-talets början. Bland de mer nutida föremålen finns skulpturer, ljusstakar och kollektthåvar.

IBLAND HAR det inte varit möjligt att konstatera föremålets ursprung och ålder.

– Tidigare verkar kyrkan inte haft traditionen att skriva upp hur och när föremål kommit till kyrkan. När de har funnits ett namn på konstnären eller hantverkaren har jag kunnat hitta information på nätet, men det är lite synd att det inte funnits så många berättelser kring föremålen, säger Marica Blind.

En fråga som följt projektet är också hur ett samiskt föremål definieras: genom upphovsman, teknik eller motiv. Den saken återstår att klargöra, under inventeringen har begreppet tolkats brett.

Arbetet har pågått under tre år och totalt är det 464 lokaler som inventerats. Besöken i försam-

Marica Blind vid Lillhårdals kyrka i Härjedalen, en av 464 byggnader hon besökt.

”Det var roligt att hitta en hel kyrkobyggnad inspirerad av samisk kultur, den kände jag inte till.

Marica Blind om Solbergs kyrka i Ångermanland

lingarna har tagit olika lång tid. I Jämtland och Härjedalen fanns många föremål att uppteckna och fotografera. I Medelpad gick arbetet snabbare, med färre spår av samiskt kyrkoliv.

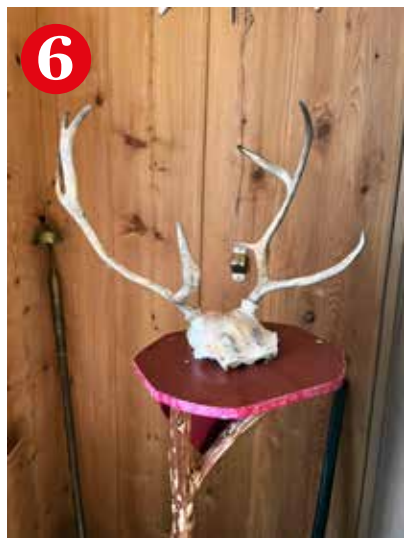
– Det har varit ett roligt projekt att jobba med, inte minst att få komma till alla mindre platser som jag inte besökt tidigare och att få möta alla trevliga människor, många vaktmästare och kyrkvårdar som tagit emot mig, säger Marica Blind, som blev lite överraskad när hon precis i början av projektet kom till Solbergs kyrka i Ångermanland.

Där har arkitekten låtit taket likt en kåta gå ända ner till marken.

– Det var roligt att hitta en hel kyrkobyggnad inspirerad av samisk kultur, den kände jag inte till, säger Marica Blind.

PROJEKTET HAR genomförts av Härnösands stift med stöd av statens kyrkoantikvariska ersättning och i samarbete med Gaaltje – Saemie museum. Arbetet är tänkt att avslutningsvis presenteras i en webbaserad förteckning med information och bilder.

Kajsa Åslin

1. Madonnan placerad på en träkubb i Bruksvallarnas kapell har tillverkats av Tomas Anders Willenfelt, från Brännåsen i Härjedalen.

2. I församlingarna i västra Jämtland som inventerade 2023 upptecknades många föremål. Här ett foto på samer från Glen

framför Vallbo kapell, fotograferade 1910 av Nils Thomasson från Åre.

3. Predikstolsklädet med tennträdsbroderi är tillverkat av Anna-Greta Fjällgren, Mittådalen. Det invigdes vid Ljusnädalskyrkans 200-årsjubileum 1996 av biskop Karl-Johan Tyrberg.

4. Solbergs kyrka i Anundsjö är uppförd 1915-1917, inspirerad av en stavkyrka och av samisk kultur med formen som en kåta. Här i Ångermanland inleddes inventeringen 2022.

5. Mattan i Funäsdalens kyrka liknar mattor (används också som bonad och altarkläde)

som finns i Örnköldsviks kyrka, Brukskyrkan i Köpmanholmen och Hotagens kyrka. Textilierna är tillverkade runt 2010 av samiska arbetsgrupper.

6. Renhornet som monterats på en ställning med ett rött hjärta finns i Kolåsens kapell. Upphovspersonen är inte känd.

7. Kollektlåven med pärlbroderi är tillverkad av Sara Kråik och Hilda Öster, Ljungdalen, som också skänkt den till i Storsjö kyrka.

8. De små lekkåtorna finns i Funäsdalens församlingshem, de används inom församlingens barnverksamhet.

9. Predikstolsklädet av hemgarvat renskins i Vallbo kapell är tillverkat av Lena Persson från Hallen.

10. Den första helbibeln, med både gamla och nya testamentet, på samiska kom 1811 och skänktes några år senare till Storsjö kyrka av Carl Wilhelm Petrén.

Alla foton: Marica Blind

Tryggere i sangen med sangtreff i Gäddede

Siste helg i mai ble det avholdt sangtreff i Gäddede. Ni personer tilknyttet Giele Vætnoe Straejmesne og Gäddede församling møttes for å bli kjent med salmene i Saalmegærja – den sørsamiske salmeboka.

Treffet startet lørdag til lunsj. Etter det var en lang og god økt med sang der deltagerne selv foreslo sanger fra Saalmegærja. Ikke alle 75 salmer ble sunget, men det ble ganske mange.

– Når man synger salmene flere ganger blir man tryggere i både språket og melodien. Vi våger å synge bedre ut.

Sist høst ble det arrangert et tilsvarende treff i Strömsund. Giele

”Når man synger salmene flere ganger blir man tryggere i både språket og melodien. Vi våger å synge bedre ut.

Ann-Christin Åhrén

Vætnoe Straejmesne arbeider som navnet tilsier med språk (giele) og sløyd (vætnoe).

Flere av medlemmene er også tilknyttet Åanghkeren saemiensie-brie som arrangerer Midtsommerhelg i Ankarede/Åanghkere. Der

Deltagere på sangtreff i Gäddede, fra venstre: Anne Laila Buljo Åhrén, Maja Buljo Åhrén, Aanna Johansson Larsson, Gunilla Grindefors, Elisabeth Björklund, Susanne Nejne, Ann-Christin Åhrén og ved pianoet sitter Erika Magnusson.

Foto: Privat

feires det også gudstjeneste med forhåpentligvis stadig mer frimodig salmesang på sørsamisk.

SANGTREFFET BLE avsluttet med gudstjenesten søndag. Der ble bibeltekstene lest på sørsamisk. Alle

salmene ble sunget på sørsamisk etter å først å ha blitt ”testet” og byttet litt på i løpet av sangstunden lørdag. Vi deler oppfordringen videre: Syng ut og bli tryggere i både språk og melodi!

Einar Sørliid Bondevik

Sommarpsalm från Tärna

(mel. Sv. ps 385)

Hör sommarvindens stilla sus
i morgonsolens varma ljus
och lyss till Gejmåns vackra sång
som ljuder genom dalen lång.

Se Gierevaartoos blomsterprakt.
Allt vittnar om Guds skaparmakt.
Betrakta livets väv så skön
och björken som står
sommargrön.

Känn kvannens doft vid Umans
strand.

Drick källans vatten
ur din hand.
Sjung också du
av hjärtans fröjd
likt haken blå i videts hölj.

Tack Gud för sommarn
du oss ger.
Tack att vi känner,
hör och ser,
att efter vinterns snö och is
vi vandrar kring i paradiset.

Bo Lundmark

Alle turens 26 deltagere utenfor Skogs- og samemuseet i Lycksele.

Foto: Bertil Jönsson

Guide Lars Mattsson og diakoniarbeider Bertil Jönsson i Margareta kyrkan i Lycksele.

Foto: Bertil Jönsson

Seniortur til Liksjoe/Likssjuo/Lycksele

I godt samarbeid med Sijte Jarne og Aarborten tjelte/Hattfjelldal kommune deltok Saemien Åålmege på seniortur til Lycksele i slutten av mai.

Turen foregikk med felles buss. Avreisen gikk fra Aarborte/Hattfjelldal med deltagere fra Rana i nord til Valdres i sør, og i alt var vi

26 stykker. Vi startet med kaffe-pause i Dikanäs og fortsatte videre til Vilhelmina for lunsj og et besøk hos sløjdaren Sven-Åke Risfjäll. Dagen ble avsluttet med middag på hotell Lappland i Lycksele.

TIRSDAGEN VAR viet til besøk på Skogs- og Samemuseet i Lycksele. Vår guide Lars Mattsson hadde

mange gode historier å fortelle. Etter fri vandring i sentrum, var det middag på hotellet og avslutning med SPA til de som ønsket det. Onsdag var hjemreise dag. Vi stoppet i Tärnaby for lunsj og omvisning på kultursenteret Aejlies.

Bertil Jönsson

Diakoniarbeider Saemien Åålmege

Midsommardagen

Skapelsen

Fråga djuren, de kan lära dig,
himlens fåglar kan ge dig svar.

Job 12:7

Så glittrar Sylsjön i mörk-blått och solen vill aldrig gå ner om kvällen. Spår av liv överallt, trots fjällets karghet. Saltstenen är borta men marken omkring träkäppen är mörk och upptrampad. Renen har dragit vidare då saltet tog slut, men den kommer tillbaka. Ny saltsten kommer att sättas ut. En stillhet råder här och nu, trots vinden och fåglarna som tjoar högt nere vid sjön.

NÄR JAG tillträdde som kyrkoherde i Härjedalen så var det med vetskap om att det var ett tufft ekonomiskt läge. Såklart påverkas vi och vår bygd av att så många kyrkorum svalställs och på det har vi ett kargt omvärldsläge. Men evangeliet och kyrkan är inte bunden till ett specifikt kyrkorum. Gud har omsorg om hela skapelsen och livet utgår inte från ett visst kyrkokor utan från Gud själv.

Så med hjälp av Liturgisk utrustning kunde Härjedalskåpan skapas. Det blev inte bara ett klädesplagg utan en förkunnelse om en djup och hoppfull innebörd där renen symboliskt får visa vägen framåt. I bergspredikan påminner Jesus om djurens bekymmerslöshet. De utövar inte yrken och värmer inte upp byggnader. De bekymrar sig inte för mat och dryck eller för kläder, för livet är mer än så. (Matt 6:25–30)

Härjedalskåpan har därför inte sin hemvist i något kyrkorum utan har hela Härjedalen och södra Sappmis himmel som sitt kor. Det är en korkåpa som vill påminna oss i den här tiden om nåt viktigt. Om den där visheten som t ex finns nedärvd hos renen. Och om kåtan, som är ett läger och en slags tillflyktsplats i kylan. Det är också en uråldrig mötesplats mellan synligt och osynligt och det kan vara en rörlig hemvist.

HÄRJEDALSKÅPAN PÅMINNER oss om att kyrkans uppgift är att röra sig och vara en värmande gestalt. Evangeliet från Gud går med i det

Foto: Härjedalens pastorat

”
Det blev
inte
bara ett
klädes-
plagg
utan
en för-
kunnelse
om en
djup och
hoppfull
innebörd
där renen
sym-
boliskt
får visa
vägen
framåt.

som sker. Kåpan är delvis sydd i återvunnet material, fodrad och kantad med renskinn för att användas utomhus med naturen som sitt kyrkorum. Ja den funkar även i svalställda kyrkorum. Den här tiden behöver så mycket varmkyrklighet.

Färgerna är hämtade från renen och fjällets palett. Som jokkens rännilar går de blå banden över det grå tyget. Sköldens treenighetssymbol kan tolkas som en fjällkåta. Jesus säger: Är inte livet mer än födan och kroppen mer än kläderna?

SÅ ÄR SOMMAREN en tid att ta in allt som Gud förkunnar genom skapelsen. Kanske fler tillfällen ges oss där vi kan ta emot Guds vederkvisning från både djur och natur och stanna upp och höra himlens fåglar tjoa och kvittra?

O Gud, du som är alltings Skapare och som vill bevara allt som lever. Du som på nytt låter oss glädjas över ljuset och andas in luften från Saepmie. Sänd din Ande att förnya jordens ansikte. I dig är det som vi lever, rör oss och finns till. Amen

Sarah Lantz

Kyrkoherde Härjedalen

Foto: Trapp Viktoria

BIJELE-TEKSTE

Jealijes gierkieh

Sliejtete bahhasvoetem,
faelskiesvoetem, beadtelesvoetem,
sohtehtimmiem jñh
vienjiedimmiem jñh heeledidie goh
sliedtemaanah baakoen raajnes
mielhkiem guktie destie sjädtede
jñh gorredovvede juktie dijjieh
maajsteme Äejvie boerehke.
Bäetede altese gäajkoe, jealijes
gierkien gäajkoe maam
gäetie-tseegkijh baelhkiestin!
Gierkie veeljesovveme jñh
Jupmielasse vyörtege. Sjädte
dijjieh aaj jealijes gierkine gñeh
voejkene-gäetine tseegkesovvede!
Sjädtede aejlies hearrine jñh
guedtede voejkene-sjñelh
mejtie Jupmele aavosne Jeesus
Kristusinie däästohte! Tjaalegasse
hov tjaalasovveme:
Gñehtjede, Sionese skaavhte-
gierkiem biejem,
veeljesovveme jñh vyörtege,
dñhte gie dñsse jaahka,
ij galkh skaamasjidh.
Doete gierkie earojne dijjese
sjädta gñeh jaehkede. Mohte dejtie
gñeh eah jaehkieh, gierkie sjädta
gierkine maam gäetie-tseegkijh
baelhkiestin,
skaavhte-gierkine,
slobpestimmie-gierkine
jñh baektine mij almetjidie
gahtjehte.
Gosse eah Baakoem luvrh, dellie
snähkarostoeh guktie aerebe
sjäxsjalamme dah gelkieh
snähkarostedh.
Dijjieh lidie veeljesovveme,
gunkies hearrine jñh aejlies
äälmeginie ärrodh maam Jupmele
vitneme jñtse stoere dahkoej
bijre saarnodh. Jupmele dijjem
jemhkielistie jñtse hearloes
tjoevkese gohtjeme.
Dijjieh gñeh aerebe idie lidh
äälmeginie,
daelie Jupmelen äälmeginie.
Dijjieh gñeh aerebe idtjidh
aarmoem gaavnh,
daelie aarmoem gaavneme.

1 Pieh/1. Pet 2,1-10

► Jeatjah bijpeleteksth maahtah
daesnie lohkedh: www.bibel.no
► Bijpeletekste jñh "Åssjalommesh"
juakaldahkesne jñh eah sinsitnide
jearohks.

Returadresse:

Daerpies Dierie, Sørlandsveien 54,
N-8624 Mo i Rana, Norge

Gåetesne Jupmelem heevehtidh

► Åålmege maahta staaresne fierhten aejlegen gyrhkesjidh. Voenesne åålmege vaenebe jupmel-gaagkestimmide heevehte. Maahtah jis gåetesne fierhten biejjien Jupmelem heevehtidh, rohkelidh jìh laavlodh. Martin Luther *Onne katekismese* tjeeli ”Guktie fuelhkien aehtjie maahta aelhkieslaakan jìjtse fuelhkiem Aeredes-rohkelassem jìh lehkedes-rohkelassem ööhpeh-tidh”.

Aereden maahtah voestegh kroessem jìjtsadth tjaeledh. Dellie jeahtah ”Aehtjen, Baernien jìh Aejlies voejkenen nommesne.” Dan mænngan maahtah rohkelidh jallh saalmem laavlodh.

Iehkeden vihth kroessem jìjtsadth tjaalah jìh jeahtah ”Aehtjen, Baernien jìh Aejlies voejkenen nommesne.” Bæjhkohth dellie Aejlies jaahkoem jìh rohkelh Mijjen Aehtjiem.

Numhtie Martin Luther jaepien 1529 tjeeli. Mijjiah maehthebe aaj numhtie darjodh – jallh datne maahtah dov vuekine heevehtidh. Daesnie teksth jaarjelsaemien gïeline jìh umesaemien gïeline.

Einar Sørlið Bondevik

Saalmegærjesne maahtah saalmide jaarjelsaemien gïeline jìh naan saalmide umesaemien gïeline gaavnedh

Mijjen Aehtjie / Herrens bön

Mijjen Aehtjie guhte leah Elmierijhkesne. Baajh dov nommem aejlietovvedh. Baajh dov rijhkem baaetedh. Baajh dov syjhtedem eatnamisnie sjïdtedh guktie elmierijhkesne. Vedtieh mijjese daan biejjien mijjen beajjetje laeippiem. Luejhtieh mijjeste maam mijjiah meadtme guktie mijjiah luejhtebe dejstie guhth mijjese meadtme. Aellieh luejhtieh mijjem gïehtjelim-miej sïjse, vaallah vaarljeh mijjem bahheste juktie rijhke lea dov, faamoe jìh earoe ihkuve aajkan. Aamen.

Áhttie mijjan / Herrens bön Ubmejensámien

Áhttie mijjan, gühtte leäh almiesne. Ájlllesine sjáddas duv namma. Buhtes duv rijkka. Sjáddas duv villjuo, guh almiesne navtie áj iádnamen neldne. Mijjan fiártan biejjien lájbiev vaddieh mijjije üdne, jah luójtieh mijjije mijjan sudduojde ánddágis, navtie guh áj mijjah luójttiebe mijjan vyölgaladtijjide, jah ielieh lájdh mijjuv geáhttjialiäbmáje, valla várjjalh mijjuv bahháste. Jühttie rijkka leä duv, fámuoh jah hyörlagvuohta ihkkieven ájggáje. Ámen.

Aejlies jaahkoe / Trosbekännelsen (Sveerjen gærhkoe)

Mijjiah Jupmele Aahtjan jaehkebe, faamoehkommes, Elmien jìh eatnemen sjugniedæjjese. Mijjiah Jeesus Kristusasse aaj jaehkebe, Jupmelen aajnes baarnan, mijjen áajvan gie Aejlies Voejkeninie áedttjine sjïdti, Maarja nïejteste reakadi, Pontius Pilatusen baelien njávtasovvi, kroessese noeresovvi, jeemi jìh kroeptese biejesovvi, väälese jaemedes-rïjhkeses vööłki, gáalmeden biejjien jaemiedistie tjuedttjeli, bæjjese Alman vööłki, Jupmelen, faamoehkommes Aehtjen áelkies bielesne tjahkan, gubpede edtja baaštide baaetedh, jielije jìh áemie almetjidie dööpmedh. Mijjiah aejlies Voejkenasse aaj jaehkebe, gærhkoen aejlies ektievoetese, aejlies almetji tjáanghkenæmman, sådtoej luejhtiemasse, áedttjen tjuedttjelaemman jìh ihkuve jieliemasse.

Jáhkuondåbdastiebmie / Trosbekännelsen Ubmejensámien

Mijjah jáhkkiebe Jübmielen Áhtttjaje, gájkviäksákisse almien jah iádnamen sjüvgñiediäjjaje. Jáhkkiebe áj Jesus Kristusisse, suv ájdnariägádamme Bárdnaje, mijjan Heärráje, gühtte ájles Vuajgnanassaste sahkkanij, Márrjá niäjdaste riägádij, Pontius Pilatusen vuöliesne vájvieduvvij, kruessenävleduvvij, jámij jah kruöptieduvvij, jábmegij rijkkije luajttádij gálmáden biejjien jábmegij lühttie tjuödtjelij, albmáje vuelgij, gájkvieksies Jübmiel-en álgies bieliesne tjáhkkihemen, dübbielde báhtieje viássuojjide, jábmegijde duebmetjit. Jáhkkiebe áj ájlis Vuajgnanassije ájles gájkkasadtje tjuggalvassije ájlliesij syöbradahkkije, sudduoj ánddágisluójttemisse, jábmegij tjuödtjeliäbmáje jah ihkkieven ielliemisse. Ámen.

Bueriesjugniedasse

Jupmel Aehttie, bueriesjugnedh mijjem. Jupmelen Baernie, bueriesjugnedh mijjem. Jupmelen aejlies voejkene, bueriesjugnedh mijjem. Aamen.

Buerestsjuvgñádis / Välsignelsen Ubmejensámien

Heärrá buerestsjuvgñeds dijjuv jah várjjales dijjuv, Heärrá bájjes áradiejjievse tjuavggat dijjan bijjielisse jah urras dijjije árbmuogis. Heärrá járggales áradiejjievse dijjan gujga jah veddes dijjije ráhviev Jübmielen, Áhtjen jah Bárnien jah ájles Vuajgnanassan nammasne. Ámen.

SAMMENDRAG

Husandakt

► I byene kan man gå i kirken hver søndag. På bygda er det færre gudstjenester. Men hjemme kan du tilbe Gud, be og synge hver dag.

I sin *Lille katekisme* skrev Martin Luther i 1529 om Morgenbønn og Kveldsbønn. Om morgenen kan man først teg-

ne seg med korsmerket og si I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og deretter be en bønn eller synge en salme. På kvelden kan man igjen tegne seg med korsmerket og si I Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og deretter si fram Trosbekjennelsen og Herrens bønn. Vi også gjøre slik i dag – eller på et lignende vis du synes er bra. Tekstene her står på sørsamisk og umesamisk.